

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2006-2007

17 OCTOBRE 2006

Projet de loi relatif à la transsexualité

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 1 DE MME NYSSSENS

Art. 3

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 3. — Il est inséré dans le livre premier, titre II, du même Code un chapitre VII, comprenant les articles 101bis à 101quater, intitulé comme suit :

« Chapitre VII — De la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance »

Justification

Tous les experts consultés en la matière et auditionnés à la Chambre sont convaincus de la nécessité, même si le droit supranational en matière de reconnaissance juridique de la modification du sexe d'un transsexuel ayant subi une opération (CEDH, arrêt Goodwin c/ Royaume-Uni, 11 juillet 2002) n'oblige pas la Belgique à instaurer une législation spécifique en matière de transsexualité, d'intervenir par la voie législative pour assurer la sécurité juridique particulièrement en ce qui concerne la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance.

Voir :

Documents du Sénat :

3-1794 - 2006/2007 :

N° 1 : Projet évoqué par le Sénat.

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2006-2007

17 OKTOBER 2006

Wetsontwerp betreffende de transseksualiteit

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 3

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 3. — In boek 1, titel II, van hetzelfde wetboek wordt een hoofdstuk VII ingevoegd, dat de artikelen 101bis tot 101quater bevat, luidende :

« Hoofdstuk VII — Wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte ».

Verantwoording

Hoewel het supranationaal recht aangaande de juridische erkenning van de geslachtswijziging van een postoperatieve transseksueel (EHRM, arrest Goodwin versus Verenigd Koninkrijk, 11 juli 2002) België niet verplicht om een specifieke wetgeving inzake transseksualiteit in te voeren, zijn alle ter zake geraadpleegde en in de Kamer gehoorde deskundigen het erover eens dat een wetgevend optreden nodig is om de rechtszekerheid te waarborgen, vooral wat betreft de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte.

Zie :

Stukken van de Senaat :

3-1794 - 2006/2007 :

Nr. 1 : Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

Il existe en effet une absence de consensus quant à la recevabilité d'une demande de changement de sexe et à la procédure à suivre. Certains estiment que la mention du sexe dans l'acte de naissance d'un transsexuel ayant subi une opération peut se faire par une demande de rectification de l'état civil (ce qui à notre estime n'est pas défendable), d'autres estiment que cet acte de naissance ne peut être modifié que par une action d'état en changement de sexe. Le fondement légal de ce type d'action n'est pas réglé par la loi et la Cour de cassation ne s'est pas encore prononcée sur l'admissibilité du changement de sexe. Une réglementation légale éliminerait donc toute insécurité juridique à cet égard.

Par ailleurs, les tribunaux ne suivent pas tous la même procédure. Le juge demande souvent l'avis du ministère public, alors qu'il n'y est pas tenu et cela ralentit la procédure.

Par ailleurs, une intervention législative s'impose pour déterminer les conditions de fond et les effets de l'action d'état en changement de sexe. Une telle intervention ne pourra qu'accroître la sécurité juridique, simplifier et accélérer les procédures.

L'auteur de l'amendement ne peut toutefois souscrire à la procédure administrative proposée. Le changement de sexe constitue un changement d'état civil. Il s'agit d'une matière d'ordre public.

Un tel changement ne peut pas simplement être constaté par l'officier d'état civil. Il importe que la procédure bénéficie de toutes les garanties d'une procédure judiciaire. Un contrôle judiciaire marginal du respect des conditions de fond peut toutefois suffire. L'auteur de l'amendement plaide donc pour l'instauration d'une action d'état en modification de la mention du sexe d'un transsexuel.

Les arguments en faveur d'une procédure administrative et liés à la longueur ou au coût d'une procédure judiciaire ne convainquent pas : en effet, la lenteur de la procédure ne se vérifie que pour certains arrondissements et est due en grande partie au silence de la loi et au flou juridique. Cet argument ne justifie par ailleurs pas que l'on laisse à l'appréciation du fonctionnaire de l'état civil un élément aussi important que le sexe d'une personne. Comment les officiers d'état civil seraient-ils à même d'apprécier les certificats médicaux produits par un transsexuel ? Et quid si les traitements ont eu lieu à l'étranger ? Comment procéder aux vérifications nécessaires s'il faut recourir à un expert ?

Par ailleurs, cette longueur est parfois justifiée par le flou juridique qui règne actuellement. Une intervention législative sur ce point apportera toute la sécurité juridique voulue. En outre, si l'intervention du ministère public peut en effet causer un retard, il convient de souligner néanmoins que cette intervention n'est pas requise en principe pour une action d'état. Le coût de la procédure judiciaire n'est pas un argument non plus, dès lors que les personnes en difficultés financières peuvent toujours bénéficier de l'aide juridique et de l'assistance d'un avocat pro-deo. Par ailleurs, les frais de justice sont limités puisque la procédure est introduite par requête et que le jugement ne doit pas être signifié.

Il nous paraît donc indispensable de continuer à soumettre la modification de l'indication du sexe à un contrôle judiciaire, même de nature marginale. Il faut d'ailleurs noter que l'intéressé dans la procédure proposée peut encore être contraint d'introduire une procédure judiciaire en cas de refus de l'officier d'état civil.

Er bestaat immers geen eensgezindheid over de ontvankelijkheid van een vordering tot wijziging van het geslacht en over de te volgen procedure. Sommigen menen dat de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte van een postoperatieve transseksueel kan worden gewijzigd door middel van een vordering tot verbetering van een akte van de burgerlijke stand (wat ons onaanvaardbaar lijkt), anderen gaan ervan uit dat die alleen kan worden gewijzigd door middel van een vordering van staat tot wijziging van het geslacht. De wet biedt echter geen grondslag voor dit soort vordering en het Hof van Cassatie heeft zich nog niet uitgesproken over de toelaatbaarheid van een vordering van staat tot wijziging van het geslacht. Een wettelijke regeling kan dus iedere vorm van rechtsonzekerheid wegnemen.

Bovendien volgen niet alle rechtbanken dezelfde procedure. Vele rechters vragen het advies van het openbaar ministerie, hoewel dat eigenlijk niet nodig is en vertragend werkt.

Een wetgevend optreden is ook nodig voor het vaststellen van de grondvoorwaarden en de gevolgen van de vordering van staat tot wijziging van het geslacht. Ook dit zal zeker leiden tot meer rechtszekerheid en zal de procedures vereenvoudigen en versnellen.

De indiener van het amendement kan het echter niet eens zijn met de voorgestelde administratieve procedure. Een geslachtswijziging is immers een wijziging van burgerlijke staat. Dat is een materie van openbare orde.

Zo'n wijziging kan niet zomaar door de ambtenaar van de burgerlijke stand worden geacteerd. De uiteindelijke beslissing moet worden genomen door een rechter, met alle waarborgen van een gerechtelijke procedure. Een marginale rechterlijke controle waarbij wordt nagegaan of aan de grondvoorwaarden is voldaan, kan evenwel volstaan. De indiener van het amendement pleit dus voor de invoering van een vordering van staat tot wijziging van de vermelding van het geslacht van een transseksueel.

De argumenten vóór een administratieve procedure, namelijk de duur en de kostprijs van een gerechtelijke procedure, zijn niet overtuigend : het is immers maar in bepaalde arrondissementen dat de procedures lang aanslepen en dat is grotendeels te wijten aan het stilzwijgen van de wet en het juridisch vacuüm. Bovendien kan dit argument nooit verantwoord worden waarom men een ambtenaar van de burgerlijke stand laat oordelen over een zo belangrijk gegeven als het geslacht van een persoon. Hoe kunnen de ambtenaren van de burgerlijke stand de medische attesten die de transseksueel voorlegt, beoordelen ? En wat als de behandeling in het buitenland heeft plaatsgevonden ? Hoe moeten de nodige controles worden uitgevoerd als daarvoor een deskundige moet worden ingeschakeld ?

Bovendien is de lange duur van de procedure soms te wijten aan het juridisch vacuüm dat nu bestaat. Een wetgevend optreden moet zorgen voor de nodige rechtszekerheid. Het optreden van het openbaar ministerie kan inderdaad voor vertraging zorgen maar er dient op gewezen dat dit optreden in principe niet vereist is voor een vordering van staat. De kostprijs van de gerechtelijke procedure levert al evenmin een steekhoudend argument op, aangezien personen in financiële moeilijkheden recht hebben op juridische bijstand en op de bijstand van een pro-Deoadvocaat. Bovendien zijn de gerechtskosten beperkt aangezien de procedure wordt ingeleid bij eenzijdig verzoekschrift en er in beginsel geen betekening van het vonnis nodig is.

Volgens ons lijkt het dus onontbeerlijk dat de wijziging van de vermelding van het geslacht aan een, zij het marginale, rechterlijke controle onderworpen blijft. Bovendien kan de bij de voorgestelde procedure betrokken persoon nog altijd gedwongen zijn om een gerechtelijke procedure in te leiden in geval van weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

La procédure en changement de prénom pourra être utilement accélérée dès lors que la requête en changement de prénom pourra être jointe à la requête en changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance et que la procédure débouchera sur une seule décision judiciaire.

En ce qui concerne les conditions de fond, il nous semble que l'adaptation au sexe désiré devrait se faire du point de vue médical et psychologique (et non « ou » psychologique).

C'est à bon escient par ailleurs que le projet exige que l'intéressé (e) ne soit plus en mesure de concevoir des enfants conformément à son sexe initial. Il ne s'agit en aucun cas d'une pratique eugénique car on se heurte toujours aux questions de filiation inextricables : la transsexuelle devenue homme non stérile qui accouche doit-elle être considérée comme la mère de l'enfant ? Le transsexuel devenu femme mais non stérile engendre un enfant : y a-t-il matière à reconnaissance ou recherche de paternité ? Ces situations nous semblent d'autant moins acceptables qu'elles auraient pour effet de révéler ce que l'on veut précisément cacher à jamais : à savoir le sexe originel (avis du Prof E. Vieujean, Doc. Ch. 51 0903/006, p. 71).

N° 2 DE MME NYSENS

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 3bis. — Un article 101bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 101bis. — Tout Belge qui, sur la base de son orientation transsexuelle, a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué sur son acte de naissance, et qui a adopté le rôle sexuel correspondant, peut demander au tribunal d'ordonner la modification de la mention du sexe sur son acte de naissance, si cette personne :

1° a subi une transformation physique qui le fait correspondre au sexe désiré dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical et psychologique;

2° n'est plus en mesure de concevoir des enfants conformément à son sexe initial. »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 3 DE MME NYSENS

Art. 3ter (nouveau)

Insérer un article 3ter (nouveau), rédigé comme suit :

De procedure tot wijziging van de voornaam kan worden versneld omdat het verzoekschrift met betrekking tot die wijziging kan worden gevoegd bij het verzoekschrift tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de geboorteakte, waarna één rechterlijke beslissing volgt.

Wat de grondvoorwaarden betreft, lijkt het ons nodig dat de persoon aan het verlangde geslacht is aangepast vanuit medisch én psychologisch oogpunt (en niet « of » psychologisch).

Terecht bepaalt het ontwerp dat de betrokkene niet meer in staat mag zijn om kinderen te baren of te verwekken overeenkomstig zijn oorspronkelijke geslacht. Het gaat hier hoegenaamd niet om een eugenetische bepaling, maar om het voorkomen van onoplosbare afstammingsproblemen : moet de tot man omgebouwde, maar vruchtbare transseksuele vrouw, die bevalt van een kind, worden beschouwd als de moeder van dat kind ? Een tot vrouw omgebouwde, maar niet-onvruchtbare transseksuele man verwekt een kind : kan dit aanleiding geven tot een vordering tot erkenning of onderzoek van het vaderschap ? Dergelijke toestanden lijken des te minder aanvaardbaar omdat ze zouden leiden tot het onthullen van wat men precies voor altijd wil verhullen, namelijk het oorspronkelijke geslacht (advies van Prof. E. Vieujean, stuk Kamer, 51 0903/006, blz. 71).

Nr. 2 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 3bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 101bis ingevoegd, luidende :

« Art. 101bis. — Iedere Belg die op grond van zijn transseksuele geaardheid de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in zijn akte van geboorte en de daarmee overeenstemmende geslachtsrol heeft aangenomen, kan de rechtbank verzoeken de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte te bevelen, indien deze persoon :

1° een lichamelijke verandering heeft ondergaan die hem zodanig in overeenstemming heeft gebracht met het verlangde geslacht als dit uit medisch en psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is;

2° niet meer in staat is om overeenkomstig zijn oorspronkelijke geslacht kinderen te verwekken. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 3 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 3ter (nieuw)

Een artikel 3ter (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 3ter. — Un article 101ter, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 101ter. — S'il fait droit à la demande de changement de la mention du sexe, le tribunal peut également ordonner, s'il en est requis, la modification des prénoms du requérant ».

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 4 DE MME NYSSSENS

Art. 3quater (nouveau)

Insérer un article 3quater (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 3quater. — Un article 101quater, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 101quater. — Sauf les exceptions expressément prévues par la loi, le jugement ou l'arrêt ordonnant la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance produit ses effets à compter du jour où il a été coulé en force de chose jugée. À partir de ce moment, le requérant est censé appartenir au nouveau sexe, en particulier en ce qui concerne les droits, pouvoirs et obligations liés au sexe.

La modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance, ne modifie en rien les liens de filiation existants au moment prévu à l'alinéa 1er, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent. Toutes les actions concernant ces liens de filiation et les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentés après le moment prévu à l'alinéa 1er. »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 5 DE MME NYSSSENS

Art. 5

Remplacer le 24° proposée comme suit :

« 24° le juge du lieu où l'acte de naissance a été reçu ou transcrit, lorsqu'il s'agit de la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle du demandeur. ».

« Art. 3ter. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 101ter ingevoegd, luidende :

« Art. 101ter. — Indien de rechtbank het verzoek tot wijziging van de vermelding van het geslacht inwilligt, kan zij desverzocht tevens de verandering van de voornamen van de verzoeker bevelen. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 4 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 3quater (nieuw)

Een artikel 3quater (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 3quater. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 101quater ingevoegd, luidende :

« Art. 101quater. — Behoudens de uitzonderingen waarin de wet uitdrukkelijk voorziet, heeft het vonnis of arrest dat de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte beveelt, gevolgen vanaf de dag waarop het in kracht van gewijsde is gegaan. Vanaf dat tijdstip wordt de verzoeker geacht te behoren tot het nieuwe geslacht, inzonderheid voor wat de geslachtsgebonden rechten, bevoegdheden en verplichtingen betreft.

De wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte laat de op het in het eerste lid genoemde tijdstip bestaande afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet. Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen, kunnen nog worden ingesteld na het in het eerste lid genoemde tijdstip. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 5 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 5

Het in dit artikel voorgestelde 24° vervangen als volgt :

« 24° de rechter van de plaats waar de akte van geboorte is opgemaakt of overgeschreven, wanneer het gaat om de wijziging van vermelding van het geslacht in de akte geboorte op grond van de transseksuele geaardheid van de eiser; »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 6 DE MME NYSENS

Art. 6

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 6. — Il est inséré dans la partie IV, livre IV du même Code un chapitre XXIIbis, comprenant les articles 1385/1 à 1385/4, intitulé comme suit : « Chapitre XXIIbis — Procédure en matière de changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 7 DE MME NYSENS

Art. 7

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 7. — Un article 1385/1, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1385/1. — Les articles 1025 à 1028, ainsi que les articles 1029, alinéa 1er, et 1030 à 1031 s'appliquent à l'introduction et à l'instruction de la demande de modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle du requérant.

La requête mentionne le prénom souhaité si le changement du prénom lié au sexe est demandé en même temps que la modification de l'indication du sexe sur la base de l'orientation sexuelle. » »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 8 DE MME NYSENS

Art. 8

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 8. — Un article 1385/2, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 6 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 6

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 6. — In hetzelfde wetboek wordt in deel IV, boek IV een hoofdstuk XXIIbis ingevoegd, dat de artikelen 1385/1 tot 1385/4 bevat onder het opschrift « Hoofdstuk XXIIbis — Rechtspleging inzake de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte op grond van de transseksuele geaardheid ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 7 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 7

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 7. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1385/1 ingevoegd, luidende :

« Art. 1385/1. — De artikelen 1025 tot 1028, alsook de artikelen 1029, eerste lid, en 1030 tot 1031 zijn toepasselijk bij de inleiding en behandeling van de vordering tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte op grond van de transseksuele geaardheid van de verzoeker.

Het verzoekschrift vermeldt de gewenste voornaam, indien tegelijk met de wijziging van de geslachtsaanduiding op grond van de seksuele geaardheid de verandering van de geslachtgebonden voornaam wordt gevraagd. » »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 8 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 8

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 8. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1385/2 ingevoegd, luidende :

« Art. 1385/2. — *La requête est introduite par la personne concernée.* ». »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 9 DE MME NYSSSENS

Art. 9

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 9. — *Un article 1385/3, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :*

« Art. 1385/3. — § 1er. *À peine de nullité, est jointe à la requête une copie de l'acte de naissance du requérant ainsi qu'une déclaration, signée par un médecin psychiatre et un endocrinologue, qui fait apparaître :*

a) *que le requérant a, en raison de son orientation transsexuelle, la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué sur son acte de naissance et a adopté le rôle sexuel correspondant;*

b) *que le requérant a subi une transformation physique qui le fait correspondre au sexe désiré dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical et psychologique;*

c) *que l'intéressé n'est plus en mesure de procréer conformément à son sexe initial.*

§ 2. *Dans la déclaration, il n'y a pas lieu de reprendre la mention visée au § 1er, si, sur le plan physique, l'intéressé a déjà été adapté au sexe désiré.* ». »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 10 DE MME NYSSSENS

Art. 10

Remplacer cet article comme suit :

« Art. 10. — *Un article 1385/4, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :*

« Art. 1385/4. — *Lorsque le jugement ou l'arrêt qui ordonne la modification de la mention du sexe dans*

« Art. 1385/2. — *Het verzoekschrift wordt door de betrokkene ingediend.* ». »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 9 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 9

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 9. — *In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1385/3 ingevoegd, luidende :*

« Art. 1385/3. — § 1. *Op straffe van nietigheid wordt bij het verzoekschrift een afschrift gevoegd van de akte van geboorte van de verzoeker, alsook een door een psychiater en een endocrinoloog ondertekende verklaring, waaruit blijkt :*

a) *dat de verzoeker wegens zijn transseksuele geaardheid, de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in zijn akte van geboorte en dat hij de overeenkomstige seksuele rol heeft aangenomen;*

b) *dat de verzoeker een lichamelijke verandering heeft ondergaan die hem zodanig in overeenstemming heeft gebracht met het verlangde geslacht als dit uit medisch en psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord blijkt;*

c) *dat de betrokkene niet meer in staat is om overeenkomstig zijn oorspronkelijk geslacht kinderen te baren respectievelijk te verwekken.*

§ 2. *In de aangifte hoeft de in § 1 bedoelde vermelding niet te worden opgenomen indien de betrokkene lichamen reeds werd aangepast aan het verlangde geslacht.* ». »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 10 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 10

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 10. — *In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1385/4 ingevoegd, luidende :*

« Art. 1385/4. — *Wanneer het vonnis of het arrest waarbij de wijziging van de vermelding van het*

l'acte de naissance a été coulé en force de chose jugée, le greffier envoie, à la demande de l'intéressé ou du ministère public, une expédition du dispositif du jugement ou de l'arrêt par envoi recommandé avec accusé de réception à l'officier de l'état civil du lieu où a été établi ou transcrit l'acte de naissance, qui transcrit sans délai le dispositif dans ses registres.

Il en est fait mention en marge de l'acte de naissance en question et cet acte n'est plus délivré qu'avec la modification ordonnée, sous peine d'une indemnisation par l'officier qui l'a délivré. »

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 11 DE MME NYSENS

Art. 12

Remplacer l'alinéa 2 proposé comme suit :

« Les personnes qui ont introduit une procédure en matière de changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle visée au chapitre XXIIbis, de la partie IV, du livre IV du Code judiciaire joignent à la demande une copie de la décision coulée en force de chose jugée qui fait droit à la demande de modification de la mention du sexe et qui ordonne la modification des prénoms du requérant ».

Justification

Voir amendement n° 1.

N° 12 DE MME NYSENS

Art. 17

Supprimer cet article.

Justification

Voir amendement n° 1.

Clotilde NYSENS.

geslacht in de akte van geboorte is uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan, stuurt de griffier, op verzoek van de betrokkene of van het openbaar ministerie, een uittreksel uit het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest bij aangetekende zending met ontvangstbewijs naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar de akte van geboorte is opgemaakt of overgeschreven, die het beschikkend gedeelte onverwijld in zijn registers overschrijft.

Op de kant van de desbetreffende akte van geboorte wordt hiervan melding gemaakt en deze akte wordt alleen nog afgegeven met de bevolen wijziging, op straffe van schadevergoeding door de ambtenaar die ze heeft afgegeven. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 11 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 12

Het voorgestelde tweede lid vervangen als volgt :

« De personen die een procedure hebben ingeleid tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte op grond van hun transseksuele geaardheid, als bedoeld in hoofdstuk XXIIbis, deel IV, van boek IV van het Gerechtelijk Wetboek, voegen bij hun vordering een kopie van de in kracht van gewijsde gegane beslissing waarbij de vordering tot wijziging van de vermelding van het geslacht wordt ingewilligd en de wijziging van de voornamen van de verzoeker wordt uitgesproken ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

Nr. 12 VAN MEVROUW NYSENS

Art. 17

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zie amendement nr. 1.

N° 13 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 4bis. — Il est inséré dans le livre Ier, titre II du Code civil, un chapitre VII, libellé comme suit :

« Chapitre VII. — Changement de la mention du sexe dans les actes de naissance.

Art. 101bis. — Tout Belge qui, en raison de son orientation transsexuelle, a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir à l'autre sexe que celui qui est indiqué sur son acte de naissance et qui a adopté le rôle sexuel correspondant peut demander au tribunal d'ordonner la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance, à condition que cette personne :

1° ait, sur le plan physique, été adaptée au sexe désiré dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical;

2° ne soit plus en mesure de procréer conformément à son sexe initial.

Art. 101ter. — Sauf les exceptions prévues expressément par la loi, le jugement ou l'arrêt ordonnant le changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance sortit ses effets à partir du jour où il est coulé en force de chose jugée. À partir de cette date, le requérant est réputé appartenir au nouveau sexe, notamment en ce qui concerne les droits, pouvoirs et obligations liés au sexe.

Le changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance ne porte pas atteinte aux rapports de droit familial existant à la date visée à l'alinéa 1er, ni aux droits, pouvoirs et obligations en découlant. Toutes les actions portant sur ces rapports de droit familial et sur les droits, pouvoirs et obligations en découlant peuvent encore être introduites après la date visée à l'alinéa 1er. »

Justification

Les transsexuels sont confrontés à un vide juridique. Il est donc nécessaire de réglementer cette matière, afin de conférer un fondement légal à la pratique actuelle et de mettre fin à l'insécurité juridique — surtout après l'arrêt Goodwin. L'option retenue dans le projet de loi n'est toutefois pas la bonne.

Nr. 13 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 4bis (nieuw)

Een artikel 4bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 4bis. — In het Burgerlijk Wetboek wordt in boek I, titel II, een hoofdstuk VII ingelast, luidende :

« Hoofdstuk VII. — Wijziging van de vermelding van het geslacht in de akten van geboorte.

Art. 101bis. — Iedere Belg die op grond van zijn transseksuele geaardheid de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld is zijn akte van geboorte en de daarmee overeenstemmende geslachtsrol heeft aangenomen, kan de rechtbank verzoeken de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte te bevelen, indien deze persoon :

1° lichamelijk aan het verlangde geslacht is aangepast voor zover dit uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is;

2° nimmer meer in staat is om overeenkomstig zijn oorspronkelijke geslacht kinderen te baren respectievelijk te verwekken.

Art. 101ter. — Behoudens de uitzonderingen waarin de wet uitdrukkelijk voorziet, heeft het vonnis of arrest dat de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte beveelt, gevolgen vanaf de dag waarop het in kracht van gewijsde is getreden. Vanaf dat tijdstip wordt de verzoeker geacht te behoren tot het nieuwe geslacht, inzonderheid voor wat de geslachtsgebonden rechten, bevoegdheden en verplichtingen betreft.

De wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte laat de op het in het eerste lid genoemde tijdstip bestaande familierechtelijke betrekkingen en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet. Alle vorderingen met betrekking tot deze familierechtelijke betrekkingen en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen, kunnen nog worden ingesteld na het in het eerste lid genoemde tijdstip. »

Verantwoording

Transseksuelen worden geconfronteerd met een juridisch vacuüm. Een regeling is dan ook nodig om de huidige praktijk een wettelijke grondslag te geven en rechtsonzekerheid weg te werken, te meer gelet op het Goodwin-arrest. De weg die hiervoor in het wetsontwerp wordt bewandeld, is evenwel niet de juiste.

En effet, un changement de sexe constitue un changement d'état civil. Il s'agit d'une matière d'ordre public. Un tel changement ne peut pas simplement être acté par l'officier de l'état civil. La décision finale doit être prise par un juge et bénéficier de toutes les garanties de la procédure judiciaire. Un contrôle judiciaire marginal du respect des conditions de fond peut toutefois suffire.

Les personnes qui ne sont pas en mesure d'assumer les frais de la procédure peuvent toujours demander la désignation d'un avocat *pro deo*.

Nº 14 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 2bis. — *L'article 57bis du même Code est rétabli dans la rédaction suivante :*

« Art. 57bis. — *Si le sexe de l'enfant ne peut être déterminé avec certitude dans le délai prévu à l'article 55, il est établi un acte de naissance mentionnant que le sexe de l'enfant n'a pas pu être déterminé.*

Dans les trois mois suivant l'acte de naissance, ou, en cas de décès durant ce délai, au moment de la déclaration de décès, il est établi, moyennant la radiation de l'acte visé à l'alinéa 1er, un nouvel acte de naissance mentionnant le sexe, si ce dernier a pu être déterminé dans l'intervalle, sur la base d'une déclaration médicale fournie en la matière.

Si, dans le délai prévu à l'alinéa 2, aucune déclaration médicale n'a été fournie, ou s'il ressort de la déclaration médicale transmise que le sexe ne peut être déterminé avec certitude, le nouvel acte de naissance mentionne que le sexe de l'enfant est indéterminé. »

Justification

Voir amendement n° 13.

Nº 15 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 4ter (nouveau)

Sous le chapitre III, insérer un article 4ter (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 4ter. — *L'article 627 du Code judiciaire est complété par un 7^obis, libellé comme suit :*

« 7^obis. — *Le juge de l'endroit de la rédaction ou de la transcription de l'acte de naissance, lorsqu'il s'agit du changement de la mention du sexe dans l'acte de*

Een geslachtswijziging is immers een wijziging van burgerlijke staat. Dit is van openbare orde en kan niet het voorwerp zijn van een loutere aktering door de ambtenaar van de burgerlijke stand. De uiteindelijke beslissing moet worden genomen door een rechter, met alle waarborgen van een gerechtelijke procedure. Een marginale rechterlijke controle waarbij wordt nagegaan of aan de grondvoorwaarden is voldaan, kan evenwel volstaan.

Diegenen die de kosten van de procedure niet kunnen dragen, kunnen altijd een *pro deo*-advocaat toegewezen krijgen.

Nr. 14 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 2bis (nieuw)

Een artikel 2bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 2bis. — *Artikel 57bis van het Burgerlijk Wetboek wordt hersteld in de volgende lezing :*

« Art. 57bis. — *Indien het geslacht van het kind niet met zekerheid kan worden bepaald binnen de bij artikel 55 bepaalde termijn, wordt een akte van geboorte opgesteld, waarin wordt vermeld dat het geslacht van het kind niet is kunnen worden vastgesteld.*

Binnen drie maanden na de geboorteakte, of, bij overlijden binnen die termijn, ter gelegenheid van de aangifte van het overlijden, wordt onder doorhaling van de in het eerste lid bedoelde akte een nieuwe akte van geboorte opgemaakt, waarin het geslacht, indien dit inmiddels is bepaald, wordt vermeld aan de hand van een ter zake voorgelegde medische verklaring.

Indien binnen de in het tweede lid genoemde termijn geen medische verklaring is overgelegd, of uit de overgelegde medische verklaring blijkt dat het geslacht niet met zekerheid kon worden bepaald, vermeldt de nieuwe akte van geboorte dat het geslacht van het kind onbepaald is. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

Nr. 15 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 4ter (nieuw)

Onder hoofdstuk III een artikel 4ter (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 4ter. — *Artikel 627 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met een 7^obis, luidende :*

« 7^obis. — *De rechter van de plaats waar de akte van geboorte is opgemaakt of overgeschreven, wanneer het gaat om de wijziging van vermelding van het*

naissance sur la base de la nature transsexuelle du requérant; ».

Justification

Voir amendement n° 13.

N° 16 DE M. **HUGO VANDENBERGHE**

Art. 6bis (nouveau)

Insérer un article 6bis (nouveau), libellé comme suit :

« Art. 6bis. — Un chapitre XXIIbis, intitulé « Procédure en matière de changement de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle » et comprenant les articles 1385/1 à 1385/4, est inséré dans le livre IV du même Code :

« Article 1385/1. — Sans préjudice des dispositions du présent chapitre, les articles 1025 à 1028, ainsi que les articles 1029, alinéa 1er, et 1030 à 1031 s'appliquent à l'introduction et à l'instruction de la demande de modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance sur la base de l'orientation transsexuelle du requérant.

La requête mentionne le prénom souhaité si le changement du prénom lié au sexe est demandé en même temps que la modification de l'indication du sexe sur la base de l'orientation sexuelle.

Article 1385/2. — La requête est introduite par la personne concernée ou par son représentant légal.

Article 1385/3. — § 1er. À peine de nullité, est jointe à la requête une copie de l'acte de naissance du requérant ainsi qu'une déclaration signée conjointement par des experts désignés par arrêté royal, qui fait apparaître :

a) que le requérant a, en raison de son orientation transsexuelle, la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir à l'autre sexe que celui qui est indiqué sur son acte de naissance et a adopté le rôle sexuel correspondant;

b) si et, dans l'affirmative, dans quelle mesure le requérant a été adapté au sexe désiré dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical ou psychologique, et pour quelles raisons le requérant n'a, le cas échéant, pas subi de réassignation sexuelle intégrale;

geslacht in de akte geboorte op grond van de transseksuele geaardheid van de eiser; ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

Nr. 16 VAN DE HEER **HUGO VANDENBERGHE**

Art. 6bis (nieuw)

Een artikel 6bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 6bis. — In hetzelfde Wetboek wordt in Boek IV een Hoofdstuk XXIIbis, dat de artikelen 1385/1 tot 1385/4 bevat, ingevoegd met als opschrift « Rechtspleging inzake de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte op grond van de transseksuele geaardheid », luidende :

« Artikel 1385/1. — Onverminderd de bepalingen van dit hoofdstuk, zijn de artikelen 1025 tot 1028, alsmede de artikelen 1029 eerste lid en 1030 tot 1031 van toepassing op de inleiding en behandeling van de vordering tot wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte op grond van de transseksuele geaardheid van de verzoeker.

Het verzoekschrift vermeldt de gewenste voornaam, indien tegelijk met de wijziging van de geslachtsaanduiding op grond van de transseksuele geaardheid de verandering van de geslachtsgebonden voornaam wordt gevraagd.

Artikel 1385/2. — Het verzoekschrift wordt ingediend door de betrokken persoon of door diens wettelijke vertegenwoordiger.

Artikel 1385/3. — § 1. Op straffe van nietigheid wordt bij het verzoekschrift een afschrift van de akte van geboorte van de verzoeker gevoegd alsmede een gezamenlijk ondertekende verklaring van bij Koninklijk Besluit aangewezen deskundigen, waaruit blijkt :

a) dat de verzoeker ingevolge zijn transseksuele geaardheid de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in zijn akte van geboorte en de daarmee overeenstemmende geslachtsrol heeft aangenomen;

b) of en zo ja, in hoeverre de verzoeker lichamelijk aan het verlangde geslacht zodanig is aangepast als uit medisch of psychologisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, alsmede om welke redenen de verzoeker in voorkomend geval geen volledige geslachtsaanpassende behandeling heeft ondergaan;

c) que l'intéressé n'est plus en mesure de procréer conformément à son sexe initial.

§ 2. Dans la déclaration, il n'y a pas lieu de reprendre la mention visée au § 1er si, sur le plan physique, l'intéressé a déjà été adapté au sexe désiré.

Article 1385/4. — Lorsque le jugement ou l'arrêt qui ordonne la modification de la mention du sexe dans l'acte de naissance a été coulé en force de chose jugée, le greffier envoie, à la demande de l'intéressé ou du ministère public, une expédition du dispositif du jugement ou de l'arrêt par envoi recommandé avec accusé de réception à l'officier de l'état civil du lieu où a été établi ou transcrit l'acte de naissance, qui transcrit sans délai le dispositif dans ses registres.

Il en est fait mention en marge de l'acte de naissance en question et cet acte n'est plus délivré qu'avec la modification ordonnée, sous peine d'une indemnisation par l'officier qui l'a délivré. »

Justification

Voir amendement n° 13.

N° 17 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 13bis

Insérer un article 13bis, libellé comme suit :

« Art. 13bis. — L'article 8 de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms est complété par un alinéa 5, libellé comme suit :

« La mention en marge des actes de l'état civil relatifs aux enfants du bénéficiaire, visée à l'alinéa précédent, n'est pas faite si le prénom du bénéficiaire a été modifié, en raison de son orientation transsexuelle, en un prénom qui ne correspond pas à la mention initiale du sexe dans l'acte de naissance du bénéficiaire. »

Justification

Voir amendement n° 13.

c) dat de verzoeker nimmer meer in staat is om overeenkomstig zijn oorspronkelijke geslacht kinderen te baren respectievelijk te verwekken.

§ 2. In de verklaring behoeft het in § 1 onder a bedoelde onderdeel niet te worden opgenomen indien de verzoeker lichamelijk reeds aan het verlangde geslacht is aangepast.

Artikel 1385/4. — Nadat het vonnis of arrest dat de wijziging beveelt van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte, in kracht van gewijsde is getreden, stuurt de griffier, op verzoek van de verzoeker of van het openbaar ministerie, een uitgifte van het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest bij aangetekende zending met ontvangstbewijs aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar de akte van geboorte is opgemaakt of overgeschreven, die het beschikkende gedeelte onverwijld in zijn registers overschrijft.

Op de kant van de desbetreffende akte van geboorte wordt ervan melding gemaakt en deze akte wordt niet meer afgegeven dan met de bevolen wijziging, op straffe van schadevergoeding door de ambtenaar die ze heeft afgegeven. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

Nr. 17 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 13bis

Dit artikel vervangen als volgt :

« Art. 13bis. — Artikel 8 van de wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen wordt aangevuld met een vijfde lid, luidende :

« De in het vorige lid bedoelde melding op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de kinderen van de begunstigde, blijft achterwege indien de voornaam van de begunstigde op grond van diens transseksuele geaardheid werd gewijzigd in een voornaam die niet overeenstemt met de oorspronkelijke vermelding van het geslacht in de akte van geboorte van de begunstigde. »

Verantwoording

Zie amendement nr. 13.

Hugo VANDENBERGHE.